

2. . Колесниченко А.Н. Савченко А. К вопросу о понятии способа совершения преступления в криминалистике. В кн.: Вопросы криминалистики и судебной экспертизы. Сборник - 2-й. Душанбе. - 1962. - С.59-63

Супруненко Д.О., ад'юнкт кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

Особенности, субъекты, формы та способы протидії досудовому розслідуванню у виправних колоніях

Як встановлено у ході даного дослідження, особливості протидії розслідуванню злочинів, учинених засудженими у виправних колоніях, обумовлені тими детермінантами, що й при проведенні слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, мова про які велась у попередніх підрозділах цієї наукової розробки. Поряд з цим, слід зауважити, що на їх зміст мають суттєвий вплив ті обставини, які пов'язані із: а) суб'єктивним складом протидії; б) її формами; в) способами; г) ефективністю діяльності сторони обвинувачення (§ 2 глави 3 КПК), а також інших осіб, залучених до участі у кримінальному провадженні.

У контексті розробки науково обґрунтованих заходів по удосконаленню правових механізмів, спрямованих на подолання, нейтралізацію, блокування тощо протидії досудовому розслідуванню у зазначених КВУ, важливим є володіння слідчим та іншими учасниками сторони обвинувачення інформацією про змістовні елементи вчинення злочинів у виправних колоніях. Мова, у першу чергу, ведеться про ті ознаки її кримінологічні характеристики, що мають безпосереднє відношення до змісту досудового розслідування та підлягають доказуванню у кримінальному провадженні у цих КВУ (місце, спосіб, час, винуватість особи, інші обставини, що визначені в ст. 91 КПК України). Такий підхід до висвітлення цієї проблематики, крім цього, викликаний тісним об'єктивним правовим зв'язком усіх видів кримінально-правової діяльності (кримінально-правової, кримінально-процесуальної, кримінально-виконавчої та кримінологічної) у сфері боротьби із злочинністю, а також її метою і завданнями, що визначені у кожній із зазначених галузей законодавства (ст. ст. 1, 50 КК, ст. 2 КПК, ст. 1 КВК, інших нормах).

Результати даного дослідження показали також, що у загальній структурі злочинів, що вчиняються засудженими у виправних колоніях: а) 4,9% у структурі злочинності в цих УВП були зареєстровані у виправних колоніях максимального рівня безпеки (ч. 2 ст. 18, ст. 140 КВК), рівень злочинності в яких у розрахунку на 1 тис. засуджених становив 3,95; б) 4% - у виправних колоніях середнього рівня безпеки (ч. 2 ст. 18, ст. 139 КВК), рівень злочинності у яких у розрахунку на 1 тис. засуджених становив 3,75; в) 4,9% - у виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання (ч. 2 ст. 18, ст. 138 КВК), рівень злочинності при цьому становив 2,21; г) 0,6% - у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання (ч. 2 ст. 18, ст. 138 КВК), при цьому рівень злочинності становив 0,9 [1].

Як показали результати цього дослідження, 50,1% у загальній структурі злочинності у виправних колоніях в УВП і СІЗО) вчинено в житлових зонах 7,2% - у виробничих зонах; 7% - на контрагентських об'єктах; 14% - у ДІЗО та ПКТ; 21,7% - на інших об'єктах; 91,7% - вчинені засудженими в робочі дні [2].

Таким чином, варто визнати, що одне із завдань, визначених у ст. 1 КВК України, - запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень засудженими в ході їх відбування - персоналом органів та установ виконання покарань не виконується, а тому роль слідчих, які відповідно до ст. 216 КПК здійснюють досудове розслідування у виправних колоніях України, за усуненням, нейтралізацією, блокуванням тощо детермінант злочинності в УВП і СІЗО має бути зміненою, зокрема й шляхом доповнення обов'язком слідчого (ст. 40 КПК) та прокурора (ст. 36 КПК) щодо виявлення причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів.

Як свідчить практика, неналежним чином виконується в ДКВС України й інше визначене на законодавчому рівні завдання - запобігання вчиненню злочинів іншими особами. Зокрема, щорічно персонал органів та установ виконання покарань стає суб'єктом різноманітних злочинів, що вчиняються щодо засуджених або пов'язані з посяганням на інші об'єкти кримінально-правової охорони (злочини у сфері службової діяльності; проти правосуддя; у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин тощо) [3]. Так, тільки у 2013 р. персоналом ДКВС України було вчинено 56 кримінальних правопорушень (11 - персоналом СІЗО; 40 - УВП; 5 - КВІ) [4, с. 19].

Як встановлено у ході даного дослідження, на профілактичних обліках виправних колоній перебуває: а) 818 засуджених, схильних до втечі (ст. 393 КК); б) 322 особи - до нападу та захоплення заручників (ст. 147 КК); в) 724 особи - до злісної непокори (ст. 391 КК); г) 3430 осіб - до самогубства або членушкодження; г) 99 засуджених - до виготовлення зброї або вибухових пристроїв (ст. 263 КК); д) 2541 особа - до вживання і розповсюдження наркотичних речовин (ст. 306-327 КК); е) 771 особа - як організатори азартних ігор з метою отримання матеріальної вигоди [5].

Слід констатувати, що найбільш «криміногенними» та, одночасно, потенційно, налаштованими на протидію розслідуванню злочинів є засуджені, які відбувають покарання у виправних колоніях середнього рівня безпеки, тобто особи, що вчинили тяжкі або особливо тяжкі злочини, а також ті з них, що раніше відбували покарання у виді позбавлення волі, що важливо знати як слідчим, так й іншим учасникам кримінального провадження по злочинах, учинених засудженими у зазначених КВУ, з огляду у тому числі вирішення проблем протидії досудовому розслідуванню, що вчиняється різноманітними суб'єктами.

Список використаних джерел

1. Про діяльність підрозділів охорони, нагляду і безпеки кримінально-виконавчих установ у 2014 році: Інформ. бюл. - К.: Державна пенітенціарна служба України, 2014. - КН. 1 - 59 с.

2. Аналіз стану криміногенної обстановки в установах виконання покарань Державної пенітенціарної служби України за 2002-2013 роки [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

www.kvs.gov.ua/peniten/cjntrol/main/uk/index.

3. Кримінологічні та оперативно-розшукові засади запобігання злочинам і правопорушенням, що вчиняються персоналом виправних колоній : монографія / В. В. Коваленко, О. М. Джужа, О. Г. Колб та ін. ; за заг. ред. В. В. Коваленка. - Київ : Атіка - Н, 2011. - 368 с.

4. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30 червня 1993 р. № 3352- XII // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 53. - Ст. 360.

5. Про діяльність підрозділів охорони, нагляду і безпеки кримінально-виконавчих установ у 2013 році : інформ. бюл. - Київ : ДПтСУ, 2013. - Кн. 1. - 58 с.